

МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ
ЗА ПОПЪЛВАНЕ НА ОТЧЕТНА СТАТИСТИЧЕСКА
ФОРМА D (Form D)- ВЪЗДУХОПЛАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА И ПЕРСОНАЛ –
ВЪЗДУШНИ ПРЕВОЗВАЧИ

I. ОТЧЕТНИ ДАННИ

Отчетна статистическа форма D се попълва от въздушните превозвачи, извършващи търговски редовни и нередовни превози, и съдържа две части със следните данни:

- **Част I – Парк въздухоплавателни средства** – включва обобщени годишни данни за експлоатирания парк от въздухоплавателни средства (ВС) за отчетната календарна година, започваща от месец януари и приключваща с месец декември;
- **Част II – Персонал** – включва данни за наетия на пълно или непълно работно време персонал, по категории.

За целите на статистическото отчитане, всички данни, подавани с отчетна форма D, следва да се отнасят за **опериращия превозвач**, като обхващат и различните видове търговски споразумения за съвместни услуги между въздушните превозвачи: полети със споделени кодове (*code-share*), *blocked-off* чартъри*, *blocked-space* споразумения*, съвместни търговски превози и такива с наети въздухоплавателни средства. В този контекст, терминът "опериращ превозвач" се отнася до този превозвач, чийто номер на полета се използва за целите на управление на въздушното движение.

II. ОПИСАНИЕ

ЧАСТ I - ПАРК ВЪЗДУХОПЛАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА / FLEET

- **Колони „a“ и „b“:** Състав на парка по типове ВС / *Aircraft in Fleet by Type*

Колона „a“: Производител и модел ВС /
Manufacturer and Model

- Всяко ВС в парка на въздушния превозвач се вписва чрез пълното му обозначение на производителя и модела (напр. Boeing 737-800, Airbus 320-214, Embraer ERJ1900-100 и т.н.).
- Данните за всеки вид (модел) ВС се попълват на отделен ред;
- Данните за всеки тип ВС, наето от друг въздушен превозвач за ограничен период от време в рамките на отчетната година, се отчитат отделно и се посочват в поле "Забележка" на форма D;
- Въздухоплавателни средства, притежавани от отчитащия въздушен превозвач, но използвани през отчетната година от други въздушни

	превозвачи, също се посочват в поле "Забележка" на формата.
Колона „b“: Код на използване на ВС / <i>Use/Version code</i>	<ul style="list-style-type: none"> Посочените в бележка 1 на форма D кодове "P", "F" и "M" се прилагат за ВС, използвани за търговски въздушни превози и се отнасят до версията на използваното ВС - пътническа, товарна или комбинирана (<i>вж. дефинициите в част III на тези методически указания</i>).
Колони „c-f“: Брой въздухоплавателни средства от всеки вид / <i>Number of Aircraft of each Type</i>	
Колона „c“: В началото на годината / <i>At the beginning of the year</i>	Въвежда се общият брой ВС от съответния тип и версия, наличен в парка на въздушния превозвач в началото на отчетната година.
Колони „d - e“: Изменение през годината / <i>Changes during the year</i>	Въвежда се брой на придобитите (добавени в парка на въздушния превозвач) и на извадените от парка на въздушния превозвач ВС от съответния тип и версия през отчетната година.
Колона „f“: В края на годината / <i>At the end of the year</i>	Важно: В електронната форма D този показател се изчислява автоматично след попълване на данните по колони „c“ до „e“, по формулата $[f=c+d-e]$.
Колони „g - i“: Характеристики на ВС / <i>Size of Aircraft</i>	
Колона „g“: Брой пътнически кресла / <i>Number of installed passenger seats</i>	За всеки тип ВС се въвежда броя на пътническите кресла, с които е оборудвано въздухоплавателното средство. Когато въздухоплавателни средства от един и същи тип имат конфигурации с различен броя на инсталираните пътнически кресла (напр. 80-местен, 90-местен и 100-местен), диапазонът може да бъде да се попълни по следния начин: 80/90/100.
Колона „h“: Средногодишно търговско затоварване / <i>Average payload capacity</i>	<ul style="list-style-type: none"> За всеки тип ВС се попълва средногодишния общ капацитет на полезния товар, на борда на ВС и в товарните му отделения, наличен през отчетната година за превоз на платени пътници, багаж, товари и поща, като се отчитат капацитетните ограничения от търговски и оперативен характер. Средният капацитет на полезния товар се изчислява, като се раздели общият брой тонкилометри, налични за отчетната година за всеки тип ВС, на броя пролетени километри за съответния тип ВС.

Колона „i“: Средна MTOM / <i>Average MTOM</i>	За всеки тип ВС се посочва средната максимална излетна маса (MTOM), съгласно сертификата за летателна годност, ръководството за летателна експлоатация или други официални документи.
ВАЖНО: Данните за теглото по колони <i>h</i> и <i>i</i> се попълват в тонове, с окръгляване до 1-ия знак след десетичната запетая.	
Колони „j-s“: Използване на въздухоплавателните средства през годината / <i>Utilization of aircraft during the year</i>	
Статистическите данни за броя на самолето-излитанията, пролетените часове и изминатите километри по типове и версии ВС се отчитат в следните категории:	
Колони „j“, „m“ и „p“: Редовни търговски полети / <i>Scheduled Revenue flights</i>	Попълват се данни за: <ul style="list-style-type: none"> • полети, планирани като редовни и извършени срещу възнаграждение, съгласно публикувано разписание; • полети, толкова редовни или чести, че представляват разпознаваема систематична поредица, които са отворени за директни резервации от страна на гражданите; • допълнителни полети по маршрута, предизвикани от претоварване на редовните полети от разписанието.
Колони „k“, „n“ и „q“: Нередовни търговски полети / <i>Non-Scheduled Revenue flights</i>	Попълват се данни за: <ul style="list-style-type: none"> • чартърни полети и специални полети, извършени срещу възнаграждение, различни от тези, отчетени като редовни полети; • <i>blocked-off</i> чартъри. <p>Включват свързаните с тях празни прелитания. Не включват данни за полети тип въздушно такси, търговска бизнес авиация или други полети по заявка*.</p>
Колони „l“, „o“ и „r“: Всички полети / <i>All flights</i>	Попълват се данни за всички полети , включително полети тип въздушно такси, търговска бизнес авиация или други полети по заявка, както и нетърговска бизнес авиация, тестови полети, полети за обучение и други полети, за които не е получено възнаграждение.
Колони „j“, „k“ и „l“: Брой самолето-излитания / <i>Number of aircraft departures</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Въвежда се брой на излитанията за всеки тип ВС, равен на изминатите етапи на полета през отчетната година – по категории и общо. • Колона „l“ включва данни и за общия брой нетърговски самолетоизлитания.

<p>Колони „m“, „n“ и „o“: Пролетени часове / <i>Aircraft hours flown</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Въвежда се брой на пролетените часове за всеки тип ВС, за отчетната година – по категории и общо. • Колона „o“ включва данни и за пролетените часове по нетърговски полети. • Пролетените часове се отчитат с точност до най-близкия кръгъл час и се основават на отрязък от време <i>block-to-block</i>*. Ако се използва друга база за отчитане, различията се описват в поле "Забележка" на отчетната форма.
<p>Колони „p“, „q“ и „r“: Пролетени километри / <i>Aircraft kilometres flown</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Въвежда се сумата от произведенията, получени при умножение на броя на пролетените етапи на полета по съответното изминато разстояние за всеки етап, за отчетната година – по категории и общо. • Колона „r“ включва данни и за пролетените километри по нетърговски полети.
<p>Колона „s“: Общ брой разполагаеми самолето-дни / <i>Total aircraft days available</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Въвежда се сумата на дните в отчетната година, в които всяко ВС от съответния тип е било на разположение за експлоатация. <p>Не включва следните дни през отчетната година:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дните между датата на закупуване на дадено ВС и датата, на която то действително е въведено в експлоатация; • дните, следващи последния търговски полет на дадено ВС и преди неговото изваждане от парка на отчитащия въздушния превозвач; • дните, в които дадено ВС не е било в експлоатация поради сериозен инцидент или преоборудване; • дните, през които дадено ВС е било във владение на други лица; • дните, в които дадено ВС не е било на разположение поради правителствени действия (напр. забрана на полети от държавни или надзорни органи). <p>Всички останали дни трябва да се считат за дни на разположение, дори дните, необходими за техническа поддръжка или основен ремонт на ВС.</p>
<p>ЧАСТ II – ПЕРСОНАЛ / PERSONNEL</p>	

<p>Колона „a“: Категория персонал / <i>Category of personnel</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Категориите персонал по точки 1, 2 и 4 не се нуждаят от пояснение. Данните по точка 3 – „Други членове на екипажа“ включват бордови инженери. Данните по точка 5 – „Специалисти по техническо обслужване и ремонт на ВС“ включват наземен персонал на отчитащия въздушен превозвач, изпълняващ различни функции в централите за техническа поддръжка и основен ремонт. Данните по точка 6 – „Специалисти по продажби на въздухоплавателни услуги“ включват персонал на отчитащия въздушен превозвач, ангажиран в маркетинг и продажби. Данните по точка 7 – „Всякакъв друг персонал“ включват персонал на отчитащия въздушен превозвач, невключен в предходните 7 категории (напр. административен персонал в централния офис на компанията).
<p>Колони „b“ и „c“: Численост / <i>Number of personnel</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Отчетните данни включват целия персонал на въздушния превозвач, нает на пълно или непълно работно време, по категории персонал - по ведомост в средата (колона b) и в края (колона c) на отчетната година. Персоналът на непълно работно време трябва да бъде включен в общата сума пропорционално на отработеното време (напр. двама служители, работещи на половин работно време, са еквивалентни на един служител на пълно работно време).
<p>Колона „d“: Сума на разходите за персонал по категории / <i>Total annual expenditure for each category</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Въвеждат се общите годишни разходи за заплати и надбавки на всички служители във всяка от седемте категории. Данните включват брутната заплата (преди приспадане на данъка върху доходите, пенсиите, социалните помощи и доброволните осигурителни плащания), както и заплащането за извънреден труд, добавки за изпълнени полети, командировъчни разходи. <p>Не включва транспортни разходи на персонала, разходи за обучение, униформи и др.</p>
<p>ВАЖНО: Данните за разходите за персонал в колона d за отчетни периоди до 31.12.2025 г. се попълват в хиляди лева, а данните за отчетни периоди след 01.01.2026 г. – в хиляди евро.</p>	

<p>Колона „e“: Средна възраст</p>	<p>Изчислява се като сумата на годините навършена възраст в края на отчетната година на персонала на въздушния превозвач, нает на пълно или непълно работно време в съответната категория, се раздели на броя служители в същата категория персонал.</p>
<p>Колони „f - h“: Активни през годината</p>	<p>Въвежда се брой на заетите през отчетната година мъже, жени и общо, за категориите персонал по точки 1 до 5.</p>
<p>ВАЖНО: В част II - Персонал на електронната форма D сборовете по колони b-d и f-g на позиция 5 се изчисляват автоматично след попълване на данните по съответните колони на позиции 5a и 5б. Автоматично след попълване на съответните графи се изчисляват сумите по колона h на позиции от 1 до 5 и общата сума по позиции от 1 до 7 на колони b, c и d.</p>	

III. ТЕРМИНИ И ДЕФИНИЦИИ

Въздушно такси, търговска бизнес авиация - нередовни полети по заявка с кратко предизвестие за въздушен превоз на пътници, товари или поща, или всякаква комбинация от тях, срещу заплащане. Изпълняват се с по-малки въздухоплавателни средства (обикновено с не повече от 30 места), включително хеликоптери. Включват и всички позициониращи полети, необходими за предоставянето на услугата.

Block-to-block – времето от момента, в който въздухоплавателното средство бъде избутано от контактна местостоянка (пътнически ръкав) или започне да рулира от отдалечена перонна местостоянка преди излитане, до момента, в който спре окончателно на контактна местостоянка (пътнически ръкав) или перонна местостоянка след кацане.

Blocked-off чартъри – целият капацитет на въздухоплавателното средство е блокиран за чартърни продажби за полети, публикувани като редовни, но изпълнявани като чартърни по същия или подобен маршрут и работно време.

Blocked-space споразумения – брой пътнически кресла и/или определена част от товарния капацитет на въздухоплавателно средство на един въздушен превозвач са закупени от втори въздушен превозвач за превоз на негови пътници, товари и поща.

Полет – експлоатация на въздухоплавателно средство на един или няколко етапа на полет, изпълнявани под един и същи полетен номер.

Етап на полета – използване на въздухоплавателното средство от излитането му до следващото кацане.

ВС в товарен вариант (код F) - въздухоплавателно средство, конфигурирано за превоз само на товари и поща.

ВС в пътнически вариант (код P) - въздухоплавателно средство, проектирано и конфигурирано основно за превоз на пътници и придружаващия ги багаж. Всички товари/поща обикновено се превозват в товарните помещения на ВС.

Редовни търговски полети – полети, планирани като редовни и извършени срещу възнаграждение, съгласно публикувано разписание, или толкова редовни или чести, че представляват разпознаваема систематична поредица, които са отворени за директни резервации от страна на гражданите; както и

допълнителни полети по маршрута, предизвикани от претоварване на редовните полети от разписанието.

Передовни търговски полети – чартърни полети и специални полети, извършвани срещу възнаграждение, различни от тези, които се отчитат като редовни полети. Включват всички позиции, свързани с blocked-off чартърни полети, и не включват полети от типа въздушно такси, търговска бизнес авиация или други платени полети по заявка.

ВС в „Combi“ вариант (код С) – въздухоплавателно средство в конвертируем вариант, подлежащ на преоборудване за комбиниран превоз на пътници и товари на борда на ВС (често в различни конфигурации).

V. СИМВОЛИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ПОПЪЛВАНЕ НА ОТЧЕТНАТА ФОРМА

Моля, използвайте следните символи при попълването на отчетната форма:

* – звездичка, поставена непосредствено след попълнената цифра, означава, че данните са прогнозни (очаквани);

(blank) – празно поле означава, че категорията не е приложима;

na – от английското „not available” – означава, че данните не са налични.

VI. РЕКВИЗИТИ И СРОКОВЕ

Преди да изпратите попълнената форма в ГД ГВА, моля уверете се, че коректно са попълнени реквизитите в заглавната част на отчетната форма.

Периодичността и сроковете за представяне на Отчетна статистическа форма D са определени в **Приложение № 1** на Наредба № РД-08-20 от 14.01.1999 г. за събиране на статистическа информация за гражданското въздухоплаване в Република България.

При въпроси относно попълването и представянето на отчетната форма можете да се обръщате към отдел “Административно обслужване, статистика и архив” на следните контакти:

Тел: +359 2 937 1017

E-mail: statistics@caa.bg